

Asia: VN/16703/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta vanhushuolulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pidätkö luonnoksessa esitettyä muutosta kannatettavana?

Ei

2. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu talouden tasapainottamiseksi?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne palvelujen toteuttamisesta taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Monessa ympärivuorokautisen hoidon yksikössä tilanne on kestävätkö. Asiakkaiden palvelutarve on niin mittava, ettei henkilöstöllä ole mahdollisuuksia tehdä työtään eettisesti kestäväällä tavalla. Vaikea hoitajapula on johtanut siihen, että myös kuntoutusalan asiantuntijoita, kuten fysio- ja toimintaterapeutteja, on käytetty kuntoutustyön sijaan perushoitoon. Tällä on ollut kielteinen vaikutus ikääntyneiden toimintakykyyn. Riittämätön kuntoutus on johtanut asiakkaiden toimintakyvyn heikentymiseen ja lisännyt raskaiden hoitopalveluiden tarvetta entisestään.

Vanhushuolulain virheellisen tulkinnan ja julkisuudessa laajalti käytetyn "hoitajamitoitus" termin vuoksi työyksiköissä on syntynyt virheellinen käsitys henkilöstömitoituksen tulkinnasta: kaikkia vanhushuolulain 3 a § mukaiset ammattiryhmät nähdään hoitotyön tekijöinä. Fysioterapeutteja on määrätty hoitotyöhön sillä perusteella, että koska he "kuuluvat mitoitukseen", tulee heidän tehdä hoitotyötä.

Ikääntyneiden raskaiden hoitopalveluiden tarvetta on mahdollista vähentää kuntoutuksella. Fysioterapeuttien osalta Suomessa on hyvä työvoimatilanne ja fysioterapeutteja on työttömänä keskimäärin 400 henkilöä. Ikääntyneiden kuntoutustyön vetovoimaa parantamalla voidaan

henkilöstöä saada hakeutumaan töihin ikääntyneiden palveluihin. Tämä kuitenkin edellyttää, että fysioterapeutit eivät joudu oman työnsä sijaan työskentelemään perushoitajana.

Suomen Fysioterapeutit ehdottaa, että vanhuspalvelulain 3 a § muutetaan siten, että henkilöstömitoitukseen ei jatkossa lueta korkeakoulutettuja kuntoutusalan asiantuntijoita, eli fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja sekä kuntoutuksen ohjaajia. Tämä mahdollistaa terapiahenkilöstön keskittymisen kuntoutukseen ja parantaa toimintayksiköiden mahdollisuuksia noudattaa vanhuspalvelulain 13 § vaatimuksia. Tällä hetkellä asianmukaisten kuntoutuspalvelujen järjestämistä ei valvota lainkaan ja em. lainkohta on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi.

Kuntoutuksen tehostaminen parantaa kaiken kuntoisten ikääntyneiden terveyttä ja toimintakykyä. Tämä puolestaan vähentää hoitopalveluiden tarvetta ja helpottaa siten hoitohenkilöstön työkuormaa. Väestön ikääntyessä palvelutarpeen keventäminen on keskeinen keino palvelujärjestelmän kantokyvyn varmistamiseksi. Ikääntyneiden kuntoutus vaatii kuitenkin erityisosaamista. Tällä hetkellä terapiahenkilöstön halukkuus syventyä ikääntyneiden palveluihin kärsii merkittävästi siitä, että vanhuspalveluissa ei pääse tekemään koulutustaan vastaavaa työtä.

Nykyisessä järjestelmässä ympärivuorokautisen hoidon yksiköt hukkaavat kuntoutuksen mahdollisuudet käyttämällä korkeakoulutettuja kuntoutusalan asiantuntijoita perushoitoon. Henkilöstömitoituksen kiristämisen viivästyttäminen uhkaa pahentaa tätä ilmiötä, koska hoitohenkilöstöä on vanhuspalveluissa liian vähän. Korkeampi mitoitus parantaisi kunkin ammattikunnan mahdollisuuksia tehdä koulutustaan vastaavaa työtä.

Hoitotyön teettäminen karkottaa kuntoutusalan ammattilaiset pois ikääntyneiden palveluista, josta seuraa ikääntyneiden entistä heikompi toimintakyky ja elämänlaadun heikkeneminen. Tämä lisää entisestään korkean hoitoisuuden asiakkaiden määrää, joka lisää hoitohenkilöstön työkuormaa.

Henkilöstömitoituksen täsmentäminen hoitotyön ammattilaisiin selkeyttää vanhuspalveluiden työnjakoa ja mahdollistaa kuntoutusalan asiantuntijoiden keskittymisen koulutustaan vastaavaan työhön. Tämä mahdollistaa vanhuspalvelulain 13 § vaateiden toteutumisen, keventää hoitohenkilöstön työtä ja parantaa vanhuspalveluiden vetovoimaa kuntoutustyön näkökulmasta.

3. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden turvaamiseksi?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne henkilöstön saatavuuden turvaamisesta asiakkaiden palvelutarpeita vastaavalla tavalla.

Keskeinen henkilöstöpulaan johtava ongelma on hyvinvointialueiden tapa alihinnoitella palvelusetelien arvo. Asumispalveluita tuottavilla yrityksillä ei ole mahdollisuuksia kehittää asumispalveluiden työoloja tai palkkausta, jos hyvinvointialueet eivät maksa palveluista asianmukaista korvausta. Palvelusetelilain 7 § hinnoitteluperusteita ei ole valvottu lainkaan, eikä hyvinvointialueilla ole ollut käsitystä oman toimintansa tuotantokustannuksista. Henkilöstömitoituksen seurannan ohella toimivat vanhuspalvelut edellyttävät etenkin vanhuspalvelulain 13 §:n ja palvelusetelilain 7 §:n mukaisten velvoitteiden tehokkaampaa valvontaa.

4. Kuinka suurelle osalla asiakkaista arvioitte vähimmäismitoituksen 0,6 olevan riittävä turvaamaan laadukkaat ja asiakasturvalliset palvelut?

Valitse seuraavista vaihtoehdoista sopivin

50-75 %

Voitte esittää 0,6 mitoituksen riittävyteen liittyviä näkökohtia.

Mitoitus voisi olla riittävä tilanteissa, joissa asukkaiden toimintakyky on siinä määrin hyvä, että raskaan hoitoisuuden asiakkaita olisi nykyistä vähemmän. Mitoitus itsessään ei ratkaise vanhuspalveluiden kustannusongelmaa, vaan huomio on kiinnitettävä siihen, miten asukkaiden toimintakyky saadaan pysymään mahdollisimman hyvänä. Nykyinen henkilöstömitoituksen tuijottaminen ja kuntouttavan työotteen puuttuminen johtavat asukkaiden toimintakyvyn heikentymiseen, etenkin kun kuntoutusalan asiantuntijat joutuvat mitoituksen väärän tulkinnan vuoksi työskentelemään perushoidossa kuntoutustyön sijaan.

6. Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne muutoksen vaikutuksista.

Kuntoutusalan asiantuntijat tulee poistaa henkilöstömitoituksesta kokonaan. Tämä mahdollistaa toisaalta hoitotyöhön osallistuvien henkilöiden työnkuvan selkeyttämisen ja turvaa sekä asukkaille että kuntoutusalan asiantuntijoille asianmukaiset kuntoutuspalvelut, jotka tukevat ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpysymistä ja mahdollistavat siten korkean hoitoisuuden asukkaiden vähentymisen ja henkilöstön tarpeen keventämisen. Mitä paremmassa kunnossa vanhuspalveluiden asukkaat ovat, sitä vähemmän hoitohenkilöstöä yksiköihin tarvitaan. Tällä hetkellä kuntoutuksen toteutuminen ei kuitenkaan onnisu, koska mitoituksen vääränlainen tulkinta siirtää kuntoutuksen resurssit perushoitoon.

Korpi Juho
Suomen Fysioterapeutit ry